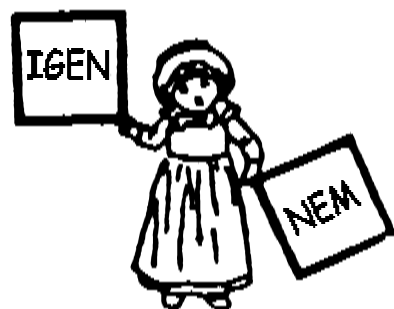

Traian ȘTEF

Politikai válaszúton

2001 januárjában két pártkongresszust tartottak egy időben: a PDSR-ét és a Parasztpártét. És februárban kerül majd sor a PNL-kongresszusra is. Mindenik esetben az idős vezetők – önszántukból vagy a kényszerűségeknek engedve – visszavonultak. Ion Iliescu dicsőségesen a Cotroceni-be, Ion Diaconescu a feledésbe, Mircea Ionescu Quintus pedig egy szenatori székbe. Bár végül is a legmagasabb köztisztviselésbe választották meg, Ion Iliescu népszerűsége a pártjára alá esett vissza, s neki nem sikerült európai típusú szociáldemokrata vezetővé válnia. Ion Diaconescu – sajnálom, hogy udvariatlanul kell fogalmaznom – nevéssé vált, s a belső érdekharcok által uralt PNȚCD-ben már semmilyen tekintéllyel nem rendelkezik, sem a kornak kijáróval, sem morálissal. A nyolcvanas éveiben járó Mircea Ionescu Quintus, akiről kiderült, hogy talán együttműködött a Szekuritáttal, s aki mögött a párt tényleges vezetője, Valeriu Stoica áll, legalább megőrizte humorérzékét.

Ezt a generációváltást a '89 decembere utáni legfontosabb politikai eseménynek tekintik. Egyesek úgy értékelték, hogy ilyenformán maguk a történelmi pártok is eltűnnek. Formailag, névleg ugyan megmaradnak, azonban új elnökeik személyisége révén új alapokra helyeződnek, mivel semmi közük a régi vezetők múltba nézéséhez, kommunizmusukhoz, illetve antikommunizmusukhoz, nem kötődnek az illető párt hagyományaihoz, a jelen és a jövő felé fordulnak. Ha a PDSR esetében minden olajozottan, az egyöntetűség jegyében folyt le, és Adrian Năstase-nak csupán az elnöki tisztséggel járó hivatalos pózba kellett vágnia magát, a Parasztpártban igazi harc folyt Andrei Margáért, s ebben a vidék nyomásától az alapszabály megváltoztatásáig mindenre sor került: drámai fordulatokra, stratégiai visszavonulásokra, patetikus beszédekre, izgalmakra, lehurrogásokra és éltetésre. Azok az újságírók, akik a Parasztpárt kongresszusának lefolyását és eredményeit elemezték, arra a következtetésre jutottak, hogy sorsdöntő eseményre került sor a párt életében, a párt csodával határos módon megmentette önmagát, és hogy Andrei Marga elnökké választása több újrakezdésnél: újjászületést jelent. Sokatmondóak a román sajtóban megjelenő címek: *Színeváltozás, A romantika vége* (Cotidianul de Transilvania), *Marga és a PNȚCD újjászületése, Marga, a meglepetés* (Ziua), *Drámai fordulat, Ne nevessetek a filozófuson* (Evenimentul zilei) és mások. A *România liberă* még nem döntött: ingadozik Octavian Păler szkepticismusa (aki bírálja az újonnan

kijelölt vezetők pragmatizmusát, és a kereszténydemokrácia helyett a hagyományos parasztpártiságot részesítené előnyben, vagyis a történelmet és az emlékezetet) és Alex Ștefănescu patetizmusára között.

A Parasztpárt nagyon egyedül maradt a 2000-es választások után. Nevéhez rosszindulatúan, kétségbeesetten, sajnálkozással olyan jelzőket kapcsolnak, amelyek rendkívül rossz képet alakítottak ki róla: gerontokrácia, katasztrófális kormányzás (mert végül az egyedüli bűnösnek tekintették), múltba nézés, az elődök dicsőségének felhasználása egyes mostani vezetők csalásainak takargatására. Ha a forradalom után, 1996-ig az volt a benyomásunk, hogy a tovább élő kommunizmus képviselői törnek a parasztpártiak megsemmisítésére, Corneliu Coposu halála után egyre gyakrabban éreztük úgy, hogy maguk a parasztpártiak azok, akik teljes erőből pártjuk szétverésén munkálkodnak. Egy adott pillanatban úgy tűnt, fennmaradásának már semmi értelme. Ezt mondta egy ismert történész is, és a választások után sokan

kezdték megbarátkozni a gondolattal. A patkányok újabb járatokat ástak ki, Emil Constantinescu pedig, aki a Parasztpártnak köszönheti, hogy bekerült a történelemkönyvekbe, bebizonyította, semmi köze a felelősség bizonyos erőkölcshöz. Úgy vélem, kötelessége lett volna pártjában maradnia, jelöltetnie magát a pártelnöki tisztségre, dolgoznia – akár szerény tisztségben is – annak érdekében, hogy az visszatérhessen az ország politikai színpadára.

Másrészt már maga a gondolat, hogy a Parasztpárt eltűnik, s vele együtt elvész a történelem egy darabkája is, némi nosztalgiát váltott ki. Főleg Erdélyben. Az a párt volt, amely a nagymértékben az erdélyi nacionalizmussal azonosított, de nem egy xenofób nacionalizmussal, hanem a lokálpatrióta büszkeség és a „kikerekedett” ország között megoszoló, a görög katolikusságra, jelképes, mártírokká vált, moralitásukban nehezen elviselhető vezetőkre alapozó, a liberalizmust gyakran meghaladó (liberális) radikalizmusú nacionalizmussal. Egyes – a legtisztéletreméltóbbak közt számon tartott – vezércikkírók írásaiból kiolvasható az elégedettség afölött, hogy a Parasztpárt Andrei Marga megválasztásával talpon maradt. Érezhető továbbá, hogy a parasztpártiak körében miként nő a várakozás feszültsége (az összes pártok közül a PNȚCD rendelkezik a leghűségesebb tagsággal, akik hitüket családi politikai hagyományként kapták, s az sok esetben megpróbáltatásokhoz, börtönökhöz, deportálásokhoz kapcsolódik). Ők mindig is egy vezetőre vártak, és Andrei Marga bebizonyította, rendelkezik a vezetéshez szükséges képességekkel: tudja, hogyan kell az élre kerülni, mindig kész a tisztségek elvállalására, s a Románia egészére vonatkozó víziói, valamint az általa vallott (filozófiai) pragmatizmus mellett kész, előre elgondolt tervei is vannak.

Dan Pavel értékelése szerint „Marga egy nagy politikus képességeivel és tehetségével rendelkezik”, és „ha 2004-ben jelöltként indul Románia államelnöki tisztségéért, akkor biztos, hogy a PNȚCD élén olyan mozdony áll majd, amely képes lesz visszahúzni azt a parlamentbe, sőt, még a kormányba is”. Cornel Nistorescu konklúziója az, hogy Andrei Marga nem „ártatlan filozófus”, hanem „olyan ember, aki hatalomra tör, könyörtelen versenytárs”. Ami pedig a PNȚCD-t illeti: „olyan párt, amelyről azt gondoltuk, hogy

fáradtan, az olcsó dicsvágy által megtépzottan hever a földön, de talált erőt a visszatéréshez, és a román politika színterén pályára bocsát egy nagy ambíciókkal rendelkező s azt műveltséggel és komoly szervezési tapasztalatokkal kiegészítő embert”.

Az elnök Andrei Marga első politikai tette az volt, hogy maga mellé, jobbára és baljára a történelmi tartományok egy-egy képviselőjét, Vasile Luput és Cătălin Chirițăt választotta. Hatalmát azonban mégis az erdélyiek biztosítják. Úgy vélem, az erdélyiek jelzéseket várnak és kívánnak Andrei Margától. Aki németes műveltségű, a multikulturalizmus és a szubszidiaritás híve, és – gondolom – tudja, hogy szavazatai zömét Erdély adja majd. A PNȚCD kongresszusa után az egyik, leginkább e témára hangolt vezércikket a *Cotidianul de Transilvania* január 22-i számá-

ban olvastam Ioana Lupea tollából. A Parasztpárt új elnöke számára olyan lehetőség kínálkozik, amely akár küldetés is lehet: „az esély a PNȚCD transzszilvanista eretnekének visszaállítására megteremtheti azt a transztnikus pártot, amelyről az erdélyi – román és magyar – értelmiségiek beszélnek”. Amikor a PNL aláírta a protokollumot a PDSR-vel, és sok képviselőjének helyét megőrzi a tűz közelében, amikor az RMDSZ aláírta ugyanazt a protokollumot, amikor Tőkés Lászlót mind jobban eltávolítják arról a fórumról, amelyen a döntéseket hozzák, és amikor a Szövetség vezetőit bírálják, amiért döntéseiket Bukarestben, szűk körben hozzák meg, sok út nyílik meg Andrei Marga előtt.

Fordította: BAKK Miklós

1954, Biharfenyves (Bihar megye); *Família*, szerkesztő; *Despre calitatea umană*, Pitești, 2000.

MOLNÁR Gusztáv

A romániai politikai tömörülések regionális megoszlása

A 2000. november 26-i parlamenti választások eredményei alapján a romániai pártrendszeren belül három politikai tömörülés különíthető el: a PDSR-PUR-PSDR pártszövetségből és az ApR-ből összetevődő szociáldemokrata blokk, a PRM-ből és a PUNR-ből álló nacionalista blokk, valamint a jobbközép pártok (PD, PNL, RMDSZ és a PNȚCD) tömörülése. Az erőviszonyok minél pontosabb körülhatárolása miatt, valamint abból a megfontolásból, hogy néhány kis, sőt törpepárt eredményeit is tekintetbe vehessük, a számításokat az egyes pártok képviselőházi választásokon elért megyei százalékarányát alapul véve végeztük el.

A jobbközép blokkba nemcsak a PNȚCD-t soroltuk be (tekintve, hogy a Demokrata Konvenció által elért eredmé-

nyek 99 százalékban e pártnak köszönhetőek), hanem a Câmpeanu-féle liberális pártot is, hiszen akik erre a pártra szavaztak, azt minden bizonnyal jobbközép orientációjúnak vélték, függetlenül attól, hogy vezetőjének milyen céljai voltak vele. A törpepártok közül kettőt vettünk még tekintetbe: a Romániai Németek Demokrata Fórumát (FDGR) és a PUNR-t, egyrészt mivel politikai irányvonaluk azonosítható (a szenátusi választásokon a FDGR Szebenben a liberálisokat támogatta), másrészt pedig azért, mert legalább egy választási körzetben 5 százaléknál magasabb százalékarányt értek el (a németek Szebenben, a PUNR pedig Maros megyében). Az RMDSZ mint párt egyértelműen jobbközép orientációjú, amit az is bizonyít, hogy a kereszténydemokrata pártok nemzetközi szervezetének tagja.

A regionális különbségek kiemeléséért érdekében a három politikai tömörülés százalékarányát a nyolc, törvényileg megállapított fejlesztési régió és Románia két történelmi makrorégiója (a tág értelemben vett Erdély és a Regát) szintjén mutatjuk be.

A szociáldemokrata tömörülés (SZDT), a nacionalista tömörülés (NT) és a jobbközép tömörülés (JKT) százalékaránya Románia nyolc fejlesztési régiójában és két történelmi makrorégiójában (Molnár – 2001). A számok a 2000. november 26-i képviselőházi választásokon elért megyei százalékarányok átlagát jelölik.

	SZDT (PDSR+ApR)	NT (PRM+PUNR)	JKT (PD+PNL+PNL-C+PNȚCD+RMDSZ+FDGR)
Északnyugati r.	20+4=24	19+3=22	9+7+2+5+19+0=42
Központi r.	18+4=22	15+2=17	4+6+1+4+36+2=53
Nyugati r.	32+5=37	22+2=24	9+9+1+5+5+1=30
Erdély	23+4=27	19+2=21	7+7+1+5+20+1=41
Délnyugati r.	46+4=50	24+1=25	7+4+1+5+5+1=23
Déli r.	48+4=52	19+1=20	7+6+1+4+0+0=18
Bukaresti r.	34+2=36	19+1=20	11+9+2+12+1+0=35
Délkeleti r.	45+5=50	20+1=21	6+7+1+4+0+0=18
Északkeleti r.	48+4=52	19+1=20	6+5+2+5+0+0=18
Regát	44+4=48	20+1=21	7+6+1+5+0+0=19
Románia	37+4=41	20+1=21	7+7+1+5+7+0=27